

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG JELENTÉS

A PÁLHALMAI ORSZÁGOS BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZETBEN TETT LÁTOGATÁSRÓL

2006. MÁRCIUS 20-22.

Az Intézet Magyarország egyik legnagyobb büntetés-végrehajtási intézete, 4 objektumból áll. (Korábban még több különálló egység alkotta az intézetet, de ezeket az évtizedek folyamán fokozatosan bezárták.) Pálhalma a központi ügyintézés helye, itt található a parancsnoki iroda, valamint a teljes intézet adminisztrációs háttérbázisa. Fogva tartást másik három, egymástól, illetve a parancsnokságtól két-három kilométerre szétszórta található helyiségben hajtanak végre. Sándorházán és Bernátkúton férfiakat tartanak fogva (Sándorházán vannak a 4-es biztonsági fokozatba soroltak), illetve az elhelyezés során lényeges szempont, hogy melyik fogvatartottat milyen munkára osztották be (az ipari munkát végzők vannak Sándorházán, a mezőgazdasági munkások kerülnek Bernátkútra). Mélykúton a női fogvatartottak vannak elhelyezve. Fegyházas fogvatartottak nincsenek az intézetben, rendelkeznek azonban egy fegyházas zárkával is Sándorházán.

A sándorházi objektum 1949-ben épült, nem börtön céljára (munkásszállóként működött), a bernátkúti és mélykúti épületek eredetileg is börtönnek épültek. Azóta átfogó rekonstrukcióra nem került sor semelyik objektumban, kisebb felújításokra azonban igen, jelenleg éppen Mélykúton alakítanak ki EVSZ-körletet. Sándorházán található lapostetős panel épület is, ez különösen rossz építészeti megoldás egy börtön céljára.

A Bizottság 2005 őszén 2 munkatársa részvételével eseti látogatást tett a sándorházi objektumban, az előzetes letartóztatottak fogva tartására szolgáló épületben (2-es sz. épület), ahol néhány megfigyelést tett, melyek a jogellenes gyakorlatra vonatkoztak. Néhányat ezekből kiemelve: a fürdők nagyon leromlott állapotban voltak, egyes fogvatartottak nem kapták meg a diétás étrendet, az ágyneműket több, mint havonta cserélték, az orvosi ellátásra a fogvatartottak elmondása szerint sokszor több mint egy hetet kell várni, a zárka ajtók zárva voltak nap közben is. A Bizottság felvetéseivel az akkor intézetvezetés nem értett egyet, azonban a BVOP-hoz való fordulást követően az országos parancsnokság a felvetések nagy részét legitimnek fogadta el. Az új vezetés erejéhez mérten mindenben igyekezett a 2005-ös javaslatoknak eleget tenni, gondoskodtak a zárkaajtók nyitva tartásáról (erre vonatkozóan egyetlen panasz sem érkezett), 2 fürdőhelyiséget felújítottak, az ágyneműt 2 hetente cserélik.

Az intézet vezetése mindenben segítette a megfigyelőcsoport munkáját¹. A parancsnok és a fogva tartási ügyek osztályának vezetője, a parancsnok helyettese készségesen rendelkezésünkre bocsátott minden általunk kért információt. Az intézet telítettségére vonatkozóan zárkára lebontott kimutatást adott át, ami rendkívül pontos adminisztrációról tanúskodik.

Létszám adatok

Az intézet teljes befogadó képessége **1214 fő**, az intézetben fogvatartottak tényleges száma a látogatás napján **1595 fő** volt, ez **131%-os** telítettséget jelent. A parancsnok elmondása szerint az átlagos telítettség az elmúlt egy évben **130-135%** között mozgott. Az egyes objektumok befogadóképessége és tényleges telítettsége a látogatás napján a következők szerint alakult:

Sándorháza: befogadóképesség: 583 fő, tényleges létszám: 741 fő (**127%**)

Bernátkút: befogadóképesség: 437 fő, tényleges létszám: 477 fő (**109%**)

Mélykút: befogadóképesség: 194 fő, tényleges létszám: 274 fő (**141%**)

¹ A Magyar Helsinki Bizottság 2006. évi börtönmegfigyelő programja az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával valósult meg.

A személyzet létszáma a következő szerint alakul. Összesen 385 fő alkalmazott van (ide nem értve a bv kft dolgozóit), ez **1:4 (személyzet/fogva tartott) arányt** jelent, ami messze elmarad a kívánatos 1:2 aránytól. Ebből 18 fő vezető beosztású alkalmazott, 70 fő képezi az irodai személyzetet, **16 nevelő dolgozik** az intézetben, ez azt jelenti, **hogy átlagban 1 nevelőre 100 elítélt jut**. Az egészségügyi személyzet vonatkozásában: a részleget osztályvezető irányítja. **3 pszichológusi státusz** van, amiből jelenleg 2 van betöltve, államvizsgájának sikeres letételét követően a 3. státuszt is sikerül betölteni. Emellett van **két állandó orvos, 1 részmunkaidős orvos**, és vállalkozó nyújt egészségügyi szolgáltatást **egy pszichiáter és egy fogorvos** is. **Egy pártfogó felügyelő** dolgozik az intézetben.

Az intézet parancsnoka a jelentésre adott írásos válaszában megjegyezte, hogy a telítettség valóban magas volt a látogatás idején, azonban a tendencia érzékeltetéséhez fontos megjegyezni, hogy 2004-2005. időszakában 200-300 több fogvatartott volt az intézetben átlagosan, a csökkenést a BVOP hatékony koordinálása eredményezi, a további csökkenés pedig az országos telítettség miatt nem valósulhatott meg Pálhalmán.

A BVOP a jelentéssel kapcsolatban megjegyezte, hogy mivel a befogadás megtagadására a zsúfoltság okán nincs lehetőség, annak csökkentésére a bv. szervezetrendszerének nincs módja. Azonban az adott intézetben a túlszűfolttség országos átlag alatti, és annak további csökkenése várható 2007-től, a két új intézet megnyitásával.

A fogvatartottak egyes kategóriára vonatkozó adatokat ismertük meg

Végrehajtási fokozat szerint

Fegyház: -

Fogház: 197 fő (136 férfi és 61 nő)

Börtön: 1271 fő (1034 férfi és 237 nő)

Biztonsági fokozat szerint

1.:64

2.:510

3.:1015

4.: 26

Specifikus csoportok szerint

Drogprevenációs részleg: 14 fő (11 férfi és 3 nő)

Gyógyító-nevelő csoport: 47 férfi

Átmeneti csoport: 3 férfi

Külföldi: 47 fő, ebből kettő nő, a legtöbb fogva tartott román, ukrán, spanyol állampolgárságú, illetve valamely arab országból érkezett.

Férfi: 1170

Nő: 298

Enyhébb végrehajtási szabályok alatt állók: 5 fő, ebből 2 férfi és 3 nő

Előzetes letartóztatásban 21 fő van, nem jogerős elítéltként pedig 100 férfi és 10 nő.

Zárkák, fizikai körülmények

1. Zsúfoltság

Az intézet napi kimutatása szerint **39** zárkában **tudják biztosítani** a jogszabályban előírt mértékű mozgásteret (3 m², nőknek 3.5 m², előzetes letartóztatottak 4 m²), míg **105 zárkában nem**. Tekintettel arra, hogy a látogatás időpontjában a telítettség „csak” 131 %-os volt, s ilyen zsúfoltság mellett a zárkák 75%-ában nem tudták biztosítani a jogszabályban előírt szabad mozgásteret, kérdéses, hogy a hivatalos befogadóképesség reális számot tükröz-e. Számos zárkában **a szabad mozgástér** nem éri el 2 m²-t, **a legzsúfoltabb zárkában ez a szám 1.1 m²**.

Ilyen zsúfoltság mellett szinte törvényszerű, hogy minden olyan panasszal találkoztak a megfigyelők, melyek ezzel állhatnak kapcsolatban.

2. Zárkák

A természetes fény nagyon kevés zárkában elegendő, Bernátkúton volt olyan zárka, ahol kielégítő volt a megvilágítottság. Azonban az esetek többségében minimális természetes fény áramlik be. A zárkák méretéhez képest a neonvilágítást kevésnek ítéltük meg, azonban a fogvatartottak azt mondták, hogy a fény este is elegendő olvasáshoz. A 21 fő befogadására alkalmas női szállítózárkában (a mélykúti alegység főépületében) azonban a foglalatok elhanyagolható részében volt villanykörte, ott bizonyosan nem megfelelő a világítás. A körték hiányára nem kaptunk ésszerű magyarázatot, azt nem tekintettük annak, hogy a fogvatartottak ellopják, ugyanis arra a kérdésre nem kaptunk választ, hogy viszik ki, és hova teszik, mire használják őket. A parancsnokság sem tartotta reálisnak ezt a lehetőséget. Ez a zárka volt egyébként az egyik legleromlottabb állapotban, igencsak nyirkos levegővel, a villanyvezeték egy része a kapcsolónál kilátszott, így életveszélyes is lehetett, a fürdőben állt a víz (nem volt megállapítható laikusként, hogy honnan ered), a csempék egy része már nem volt a falon, a zuhanyzófülke is leromlott állapotban volt.

A zárkákban mindenütt található elkülönített, külön szellőzésű WC, azonban ezek közül néhány nagyon rossz állapotban van, nincs teteje, rozsdás, valószínűleg évtizedek óta nem volt cserélve (pl. az elzárás céljára szolgáló zárka Mélykúton).

A parancsnok írásos válaszában jelezte, hogy az 1-es objektum több zárkája a látogatás óta felújításra került, illetve folyamatban van, a bernátkúti objektum 1-es épületének teljes villamos-hálózatának felújítása - mely az ott elhelyezett fogvatartottak életkörülményeiben pozitív hatást jelentett - az elmúlt hónapokban került végrehajtásra.

Ebben az épületben a betegszobákhoz tartozó fogvatartotti fürdő teljes felújítása is az elmúlt hónapban történt meg.

A mélykúti szállítózárkában a bizottságunk által tapasztalt villamos-hálózati hibák, hiányosságok, érintésvédelmi problémák, burkolások, fürdő szerelvényeinek javítása megtörtént.

A mélykúti objektum elzárásos zárkáinál tapasztalt WC problémák is megoldásra kerültek

A BVOP megjegyezte, hogy az intézetben tisztában vannak az elhelyezési körülményekben tapasztalható problémákkal, azok kiküszöbölése érdekében folyamatosan, ütemezetten járnak el. Azonban a fogvatartottak által elkövetett sorozatos rongálások értelemszerűen lassítják ezt a folyamatot.

3. Ágyneműk

Az ágyneműket már kéthetente cserélik, de a parancsnok saját elmondása szerint ez sem elegendő, ugyanis nagyon elhasználtak. A másik hasonló problémát a munkaruhák biztosítása jelenti, amelyekből pedig nincsen váltás, és sok már több helyen szakadozik. Ezek pótlását katonai ruhákkal tervezik megvalósítani.

A parancsnok tájékoztatta a Bizottságot, hogy pótlására a BVOP Beruházási és Ellátási Főosztály Ellátási és Vagyonkezelési Osztály által intézkedés történt, illetve a közeljövőben újabb ágynemű készletek beszerzése történik.

Az intézeten és a körleten beüli mozgás keretei, zárkaajtók nyitva tartásának rendje

A zárkaajtókat a házirend szerint ébresztőtől zárásig tartják nyitva.

A sándorházi alegység II. épületének harmadik szintjén megoldódott az a probléma, hogy a gyógyító-nevelő csoport elítéltei az előzetes letartóztatottakkal egy szinten kerültek elhelyezésre, és az elkülönítési szabályok megtartása miatt gyakran került sor az olyan elítéltek zárkájának zárva tartására, akik egyébként a végrehajtás fokozata szerint a körletükön belül szabadon mozoghatnának (ez is tavaly tapasztalt probléma volt.)

A mélykúti alegység főépületének második szintjén hangzott el olyan panasz, miszerint a felügyelet a zárkaajtókat önkényesen nyitja és zárja, illetve nem teszi az egyébként börtön fokozatú elítéltek számára a körletrészen belüli szabad mozgást. A megfigyelők is észlelték, hogy a fogvatartottakat a felügyelet „bezavarja” a zárkába, amit jeleztek is a vezetőségnek a látogatás után.

A szabad levegőn tartózkodással kapcsolatban a sándorházi objektumban hangzott el több panasz, az őrszolgálat is jelezte, hogy ritkán megtörténik, hogy nem sikerül biztosítani az egy órás szabad levegőn tartózkodást a zsúfoltság miatt.

Bernátkúton a fogházas fogvatartottak napközben is kimehetnek a szabad levegőre kérelem alapján, az erre szolgáló terület egy foci pályának felel meg, ahol futbalozni is lehet. Egyébként a fogházasok nem mozoghatnak sehol szabadon az intézet területén, amire a Bv. tvr. alapján joguk lenne (28. § (2) c) pont).

Utóbbi problémával kapcsolatban a következőket jegyezte meg a parancsnok: A fogházas fogvatartottak intézeten belüli szabad mozgása a jelenlegi szűkös személyzeti létszámmal továbbra sem biztosítható annak ellenére sem, hogy az év elején az intézet létszámának bizonyos számú átcsoportosítása történt a fogvatartotti körletekre, de ez sem elegendő ilyen jellegű szakmai feladat ellátásához.

A mélykúti probléma (a nők nem mehetnek ki a folyosóra) egyedi intézkedés következtében megoldódott.

A BVOP a fogház fokozatú elítéltek mozgási körzetével kapcsolatban írásban jelezte, hogy több olyan szakmai követelmény is előfordulhat az intézetben, amely miatt a fogva tartott nem hagyhatja el a számára kijelölt körzetet. A napirendi előírások végrehajtása mellett a szabadidős foglalkozás is lehet irányított, amikor időjárás körülmények miatt nem lehet a körletet elhagyni. Sőt, a 6/1996-os IM rendelet alapján a házirend szabályai a szabad mozgás jogszerű korlátait írhatják elő. Mindemellett az országos parancsnok úr arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy kérte az intézet parancsnokát: vizsgálja meg, milyen módon lehetne a fogház fokozatú elítéltek mozgási területét, illetve az időhatárokat bővíteni.

4. Ruházat

A mélykúti objektum több zárkájából hangzott el panaszként, hogy a fehér póló viselete alsóruházatként csak úgy megengedett, ha a póló ujját levágják.

A munkaruhák tisztítása a parancsnok által bevallottan sem működik gondok nélkül, és tervezik, hogy a munkáltatótól hozzájárulást fognak kérni az ezen költségek fedezésére. A sándorházi alegység II. épületének 22. zárkájából pedig fogvatartottak is panaszolták, hogy az ő munkaruhájukat egyáltalán nem tisztítják, és a megfigyelők is személyesen tapasztalták, hogy a munkaruhák elfogadhatatlan állapotban vannak.

A parancsnok írásos válaszában közölte, hogy munkaruhák pótlása, ellátása kapcsán a munkáltatást biztosító céggel intézettel közösen kívánja a problémát kezelni, illetve az intézet a munkaruhák gyakoribb mosatását hajtotta végre a Bizottság látogatása óta.

A parancsnok elmondta, hogy tervezi engedélyezni smink használatát a női fogvatartottak részére. Ilyen irányú igényt fogva tartott is jelzett a megfigyelőknek.

A BVOP a fehér pólók ujjának levágásával kapcsolatban rögzítette, hogy a parancsnoki tájékoztatás szerint meghatározásra került a ruházat előírászerű használata és kezelése, ennek megfelel a Bizottság által sérelmezett gyakorlat, ezért ezt a gyakorlatot a BVOP tudomásul vette, egyben nyomatékkal felhívta az intézet vezetőjének figyelmét a ruházat kezelésével kapcsolatos nagyobb körülmények tekintésére.

5. Szállítás

Több helyütt megemlítették, hogy a szállítás időtartama általában nagyon hosszú azoknak, akik a bernátkúti aegységekben elhelyezettek, ugyanis a hétfői körszállítások a sándorházi aegységből indulnak, így a szállítandókat még pénteken átszállítják ide, majd innen kerülnek visszaszállításra is. Mindez jelentősen megnöveli az egyébként is hosszú időtartamot.

A parancsnok a szállítással kapcsolatban a következő tájékoztatást adta írásban:

Az intézet vezetése tervezi megvizsgálni annak a lehetőségét, azon bernátkúti fogvatartottak esetében, akik nem végleg kerülnek elszállításra intézetünkből, hogy egy esetleges későbbi, pl. vasárnapi időpontban történjen átszállításuk a sándorházi objektumba. Ennek megvalósítása a vizsgálat eredményének függvényében lehetséges.

Fürdés, vízminőség

1. Fürdés

A fürdés a házirend mellékletét képező fürdési rend alapján történik (a jelentéshez mellékelten csatoljuk). A dolgozók és a nők naponta, a többi fogvatartott hetente 3 alkalommal zuhanyozhatnak.

A mélykúti aegységben a zárakban belül külön tusolók kerültek kialakításra, ezekben a melegvízellátás is állandó.

Azon körleteken, ahol a fürdők a zárakban vannak elhelyezve, a zuhanyzók is eléggé elhasználtak, néhány esetben higiéniailag elfogadhatatlan állapotban vannak (példaként a már említett elzárásos zárak helyisége szolgálhat).

A főépület 13. sz. zárkájában azonban a tusoló kb. egy hónapja teljesen elromlott, azóta csak lavórban tudnak fürdeni a fogvatartottak – amely körülmény különösen nők esetén kifejezetten sérelmes.

A sándorházi aegység II. sz. épület 3. és 4. szintjén található fürdőhelyiségeket – amelyeket a Bizottság megfigyelő 2005. szeptemberében történt rövid látogatásuk alkalmával elfogadhatatlan állapotúnak találtak – teljes körűen felújításra kerültek (a járólapokat és a csempéket kicserélték, a helyiségeket kimeszelték/kifestették), egyes hiányosságokat szavatossági igény érvényesítése keretében javíttatják ki a kivitelezővel. A 2. szint fürdőhelyisége azonban ugyanolyan állapotban maradt, mint amilyen a másik kettő a felújítást megelőzően volt.

Több helyütt panaszként hangzott el, hogy a II. épület fürdőiben gyakran nincs melegvíz. A parancsnok tájékoztatása szerint ez gépészeti eredetű probléma, amelynek megoldása folyamatban van.

A bernátkúti 1. sz. épület földszintjén az egyébként teljesen felújított fürdőszobát már legalább egy éve nem lehet használni, mert a kivitelező rosszul építette meg a vízvezetést (nincs esése a vezetéknek), így ezen a szinten minden fogvatartott az 1. emeleti közös fürdőben zuhanyozik. Ott azonban nincs elegendő nyomás, így a 12 zuhanyból egy időben csak hetet használni. Ennek következtében megtörténik, hogy a házirendtől eltérő időben kell fürdeni a fogvatartottaknak, de ezt minden esetben engedélyezik.

A bernátkúti aegység 34. sz. zárkájában (prevenciós részleg) jelezték, hogy a zárkán belül kialakított tusolót egy ideje nem tudják használni, így ők is csak a közös fürdőhelyiséget használhatják.

A zárkákban – Mélykút kivételével – nincs melegvízellátás, de a folyamatos hidegvízellátás mindenütt biztosított.

2. Vízminőség

A látogatás időpontjában több, a sándorházi alegységben fogva tartott karanténban volt valamilyen vírusos eredetű, hasmenést okozó betegség miatt. Mivel felmerült annak a gyanúja, hogy a rossz vízminőség okozza a betegséget, rendkívüli bakteriológiai ÁNTSZ-vizsgálatot rendeltek el, melyre február 28-án került sor. A vizsgálat megállapította, hogy a vízben az enterococcusok száma és a telepszám meghaladja a 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet 1. mellékletében meghatározott határértékeket, így a víz nem minősíthető ivóvíznek. Ennek okán az alegység területén a vízből a látogatás idején nem volt szabad vizet inni, a vízellátást lajtos kocsikból oldották meg.

A víz minőségére egyébként a bernátkúti objektumban is érkezett panasz, de az ottani rendszeres ÁNTSZ vizsgálat nem mutatott ki magas értékeket, és megbetegedést sem tapasztaltak, ami összefüggésben állhatna a víz minőségével.

A vezetőség tájékoztatása szerint a vezetérendszer teljesen elavult, annak teljes cseréjére azonban anyagi keret nincs. Így jelen helyzetben annyit tudnak tenni, hogy a vezetékrendszert átmosás, fertőtlenítik.

A vízminőséggel kapcsolatban a parancsnok a következő megjegyzést tette írásos válaszában: „A sándorházi-, illetve bernátkúti objektumok vízvezeték-rendszerének rekonstrukciója intézetünk vezetése szerint is indokolt, de jelenlegi anyagi, pénzügyi keret ezt a hatalmas beruházást nem teszi lehetővé. Addig is a rendszeres átmosás, karbantartás, fertőtlenítés végrehajtásával lehet a megfelelő vízminőséget fenntartani, biztosítani.

Jelenleg és a jövőben is intézetünk rendszeres vízminta vételi eredményeket, bevizsgálásokat eszközöl az illetékes hatóságoktól.”

Étkezés és kiétkezés

1. Étkezés

Az intézet biztosítja a napi háromszori étkezést, és – az étlap tanúsága szerint - lehetőség van diétás/kímélő, vegetáriánus és muzulmán menü igénybevételére.

Sok megkérdezett fogvatartott kifogásolta a biztosított élelmezés minőségét, illetve mennyiségét, illetve egyoldalúságát, a friss gyümölcs és zöldség hiányát, továbbá azt, hogy csak nagyon ritkán kapnak meleg vacsorát, gyakori a konzerv. Az intézet által rendelkezésünkre bocsátott március havi étlapok alapján a gyümölcs hiányára vonatkozó panaszok megalapozottnak tűnnek, egyetlen napon találtunk gyümölcsöt az étrendben (alma), az is a „Könnyű-vegyes étlapon” szerepelt.

A parancsnok a következőkről tájékoztatta a Bizottságot az étkezés kapcsán: A fogvatartottak élelmezése kapcsán az ételek mennyisége és minősége rendszeresen ellenőrzésre kerül az intézet vezetői, és a szolgálati tevékenységet ellátó személyi állománya részéről. A rendelkezésre álló normák, pénzügyi keretek lehetőségén belül a megfelelő kalóriájú, tápértékű ételek biztosítása jelenleg is megtörténik, a jövőben is maximális figyelmet fordítunk az ellátás biztosítására.

A fentiekben említett kereteken belül a gyümölcsök étrendi biztosításának lehetőségét is megvizsgáljuk, illetve az étrendek összeállításánál figyelembe kívánjuk venni.

Az országos parancsnok úr írásban tájékoztatta a Bizottságot, hogy megítélése szerint is fontos az intézeten belüli változatosabb étkezés, ennek érdekében 2002-ben intézkedést is hozott, amelynek betartására – kiemelten a diétás étrend összeállítására – nyomatékkal felhívta az intézet parancsnokának figyelmét.

A mélykúti alegységben tartózkodók közül egyesek túlságosan rövidnek találják az étkezésre rendelkezésre álló idő hosszát, illetve azt, hogy ehhez képest az el nem fogyasztott élelem nem vihető el a körletre. Állításuk szerint megtörténik, hogy az étel forrósága miatt alig tudják elkezdni az étkezést. A vezetőség ígérete szerint megfontolja annak lehetőségét, hogy a zárkában el lehessen

fogyasztani az ételt. Ez nem is lenne példa nélküli az intézetben, mivel megfigyelésünk szerint Sándorházán, a 2-es épületben a fő szabály ez.

Utóbbi problémával kapcsolatban az intézet a következőkről tájékoztatta a Bizottságot: A mélykúti objektumban az étkezésre rendelkezésre álló idő hosszát a helyi vezetés felülvizsgálta, indokoltság esetén ezen időtartam bővítésére van lehetőség a fogvatartottak jelzése alapján.

2. Kiétkezés

A parancsnok már előre jelezte, hogy a kiétkeztetést biztosító cég – amely mindhárom alegység ellátását biztosítja – árai saját meglátása szerint is túlságosan magasak az átlagos kiskereskedelmi árakhoz képest, azonban az előző vezetés által kötött határozott idejű szerződés kevés jogi lehetőséget nyújt az árszint befolyásolására, illetve a szerződés esetleges felmondására, mindenesetre a jogi lehetőségek vizsgálata, illetve a társasággal az e tárgyra vonatkozó tárgyalások folyamatban vannak.

A parancsnok tájékoztatta a Bizottságot, hogy a kiétkezési árak egyes termékek tekintetében a látogatás óta mérséklődtek a céggel folytatott tárgyalások eredményeképpen.

A magas árszintre vonatkozó panasz szintén több esetben elhangzott, ugyanakkor egyes fogvatartottak megjegyezték, hogy a személyes szükségletekre fordítható összeg különösen ehhez viszonyítva kevés.

A megfigyelők a látott árlista alapján megerősítettnek tartják a fentieket. Egyes termékek árai a következőképpen alakultak:

- tej (1l): 250,- Ft
- cukor (1kg): 230,- Ft
- Nescafé: 650,- Ft
- citromlé: 300,- Ft
- Coca-Cola (2l): 350,- Ft
- Halkonzerv: 220,- Ft

A kiétkezés igénybevételére elvileg – egy nap kivételével – a hét minden napján van lehetőség.

Ehhez kapcsolódó probléma, hogy a letéti számlára érkező pénzt későn teszik elérhetővé a fogvatartottak számára, a panaszok alapján az átlagos idő 10-14 napot vesz igénybe.

A parancsnok írásos válaszában jelezte, hogy a pénzküldemények számlán történő átutalására a jövőben is kiemelt figyelmet fordít a Gazdasági Osztály pénzügyi személyzete, melyet az intézet gazdasági vezetője a jövőben kiemelten fog ellenőrizni.

Az országos parancsnok úr a letéti számlára érkező pénz „átfutási idejével” kapcsolatban hozott intézkedést elégségesnek ítélte meg, de felhívta az intézet figyelmét arra, hogy a havi két kivásárlás biztosítását az ügyintézői munka nem akadályozhatja.

Orvosi ellátás

Az egyik legtöbb panasz az orvosi ellátással kapcsolatban hangzott el. Mélykúton sokan sérelmezték, hogy fájdalomcsillapítót nem kapnak szinte soha, az orvoshoz nagyon nehéz eljutni, és az ápolószemélyzet közül egy ápoló minősíthetetlen hangnemben végzi a dolgát, indokolatlannak minősít orvosi panaszt, s ezért „fegyelmet ad”. Ennek okán már nem is mernek sokszor orvoshoz jelentkezni. Volt arra példa, hogy egy méhen kívüli terhesség esetén a panaszkodó nőt csak négy nappal a fájdalmak jelentkezése után kezelték (vitték el a Tököli rabkórházba), addig nem törődtek a problémájával. A parancsnok tájékoztatása szerint minden alegység körletügyeletén rendelkezésre állnak vény nélkül kapható, gyakran használatos gyógyszerek (fájdalomcsillapító, stb.). A megfigyelők személyes észlelése szerint ez csak a sándorházi alegységre igaz, ott valóban többféle általános gyógyszer igénybe vehető, a kiadott gyógyszerekről nyilvántartást vezetnek. A másik két alegységben ilyen egységcsomagot nem találtunk, és sok fogvatartott panaszkodott is ezek hiányára.

Problémaként jelentkezett a panaszok alapján, hogy a beteg fogvatartottaknak nem mondják meg, mit szednek, s nincs is ráírva a dobozra a gyógyszer neve. Ez ugyanúgy az információs önrendelkezési joggal kapcsolatban vet fel problémákat mint az, hogy hangzott el panasz arra is, hogy nem engedik meg a fogvatartottaknak, hogy a saját egészségügyi dokumentációjukat megnézzék, vagy másoljanak belőle. Volt olyan panasz is, hogy az előző fogva tartás helyétől eltérő nevű vagy mennyiségű gyógyszer szedésére kötelezték a fogva tartottat, ami aztán problémát is okozott (mert háromszor annyi inzulint kellett szednie a fogva tartottnak, mint azt megelőzően).

A részletes orvosi vélemény a jelentés végén található.

Az intézetben felmerült egészségügyi problémákkal kapcsolatban a BVOP a következő tájékoztatást adta.

A fogvatartottak minden aleggységben hetente kétszer, illetve háromszor jelentkezhetnek orvosi vizsgálatra, de az akut ellátás is biztosított, a rendelésen megjelentek száma évek óta emelkedik.

A nem megfelelő hangnemmél vádolt ápoló szakmai tevékenysége megfelelőnek bizonyult, de felhívták figyelmét a megfelelő kommunikációra.

A gyógyszeres terápiával kapcsolatos egyéni panaszokat a Bizottság orvosa sem találta megalapozottnak, így az külön vizsgálatot nem igényelt.

Az elsősegélynyújtó felszerelés már mindhárom intézetben tartalmaz fájdalomcsillapítót és görcsoldót, egyéb szükséges gyógyszereket, amelyek a felügyelők által is kiadhatók. Így az ezzel kapcsolatos probléma megoldódott.

A egészségügyi dokumentációhoz és tájékoztatáshoz való joggal kapcsolatos panaszok megalapozatlannak bizonyultak, írásban ezzel kapcsolatos panasz nem is érkezett soha az intézethez.

Az egyéni panaszokkal kapcsolatban a Bizottság orvosa sem állapított meg jogsértést vagy szakszerűtlen eljárást, az inzulinos beteg adagolásával kapcsolatos tévedését az ápoló elismerte, a terápia azóta korrekt.

Munkavégzés

Munkavégzésre a sándorházi aleggység mellé települt, a Dunaferri által üzemeltetett acélszerkezeteket illetve panelradiátorokat gyártó üzemben, illetve ugyancsak a Dunaferri Dunaújvárosban működő horganyzóüzemében van lehetőség, illetve Bernátkúton, a bv-tulajdonban lévő Agrospeciál Kft. keretein belül folyik állattenyésztés illetve gyümölcsstermesztés, a mélykúti aleggységben pedig mosoda működik.

Az előzetes letartóztatásban lévők kérelemre sem dolgozhatnak, tekintettel bizonytalan helyzetükre, a nem jogerősen elítélteknek van lehetőségük dolgozni.

A bérezés általában a jogszabályi minimummal megegyező, egyes dolgozók azonban esetenként ennél is kevesebb fizetésben részesülnek (egy Bernátkúton dolgozó fogvatartott elmondása szerint havi 12.000,- Ft-ot kap), ám ez valószínűleg a betanuláshoz, illetve a teljesítménybérezéshez kapcsolódik.

A mélykúti aleggység 31. zárkájában elhelyezettek elmondása szerint heti 6 napot dolgoznak, váltott műszakban (mosoda), és az éjszakai műszak 10 órás kezdete gyakorlatilag – a szállítás miatt – 9 óra 20 perc, és vissza is kb. 3/7 körül érkeznek vissza a zárkába. Közölték továbbá, hogy abból kifolyólag, hogy az ő zárkájuk, amelyben dolgozók vannak elhelyezve, egy körleten található több nem dolgozó zárkával, a körlet folyosója rendszeresen zajos, és így a három műszakban dolgozók nem tudnak megfelelően pihenni.

A munkaügyi ellenőrzést az intézetben egy erre kijelölt személy látja el, a Munkaügyi Felügyelőség nem járhat be.

Az EVSZ-esek között vannak olyanok, aki a pálhalmi részleg takarításában vesznek részt, felügyelet nélkül végzik munkájukat.

A mélykúti aleggység egyik zárkájában elhangzott, hogy roma származású fogva tartottaknak általában nem biztosítanak munkát (és ugyanez igaz az önképző körökben való részvételre is).

A mélykúti női panaszokkal kapcsolatban a parancsnok a következőket jegyezte meg: Egyes esetekben a szükséges munkatevékenység elvégzése kapcsán túlóra elrendelésére is volt szükség, ezen alkalmakkor a munkáltatott fogvatartottak vonatkozásában a havi max. 16 óra túlóra igénybevételét betartották. A túlóra alkalmazása a fogvatartottak esetében egyenletes mértékben történt.

A műszakban dolgozó fogvatartottak pihenésének biztosítására a mélykúti objektum vezetése helyi intézkedéseket hozott, illetve a pihenés biztosítottságát rendszeresen ellenőrzik.

A BVOP arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy a pihenési lehetőség hiányával kapcsolatos probléma lényegében egy zárkára korlátozódik, az annak megszüntetése érdekében tett parancsnoki intézkedés elégséges.

Az iratok alapján az is megállapítható, hogy túlmunkát jogellenes mértékben a fogvatartottak nem végeztek, azonban az országos parancsnok úr felhívta az intézet vezetésének figyelmét arra, hogy a jövőbeni túlmunka elrendelésekor nagyobb figyelmet fordítsanak az azzal kapcsolatosan szükséges fogva tartotti tájékoztatásra.

Kényszerítő eszközök, intézetben belüli erőszak, rendkívüli esetek, fenyegetések, jutalmazás

A kényszerítő eszközök használatával kapcsolatban azt a tájékoztatást kaptuk, hogy az elmúlt év során 11 alkalommal került sor erre, 7 alkalommal férfi, 4 alkalommal női fogvatartottal szemben. A kényszerítőeszközök alkalmazása során 4 esetben keletkezett 8 napon belül gyógyuló sérüléssel, a többi intézkedés nem járt sérüléssel. A leggyakoribb kényszerítő eszköz a testi kényszer és a bilincs alkalmazása, 2 esetben kellett használni gumibotot, és egyszer könnygázt is. A kényszerítőeszközök alkalmazásának okai között a következők merültek fel: utasítás megtagadása, ellenszegülés dühöngés fogva tartott társ bántalmazása, felügyelettel szembeni ellenszegülés.

Az intézetben belül elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatban elmondható, hogy az elmúlt 1 év során 7 eljárás indult bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekmény gyanúja miatt örök ellen. Ebből 6 esetben az eljárás bizonyítékok hiányában lezárult, 1 esetben még folyamatban van a vizsgálat.

Rendkívüli esetek között megemlítenéd, hogy ez év során történt egy öngyilkosság, önakasztás útján. A vizsgálat (ügyészi és belső) azt állapította meg, hogy nem áll fenn az intézet felelőssége az eset kapcsán.

Eléggé elterjedt probléma az intézetben a mobiltelefonok és a drog becsempészése, erre havonta átlag egy alkalommal kerül sor. A tiltott tárgyakat vagy csomagban találják meg, vagy pedig a külső munkahelyen történő munkavégzésről hozzák be. Emiatt minden esetben ellenőrzik a fogvatartottakat, meztelenre kell vetkőzniük ennek során. Erre panaszokdtak is néhányan, mert megalázónak tartják.

A jutalmazásokkal kapcsolatban hangzott el panasz Mélykúton, hogy a dolgozó nők nem kapnak érdemi jutalmat, eltávozást még soha nem kaptak, tipikus a dicséret.

A magánelzárás előtt minden esetben sor kerül orvosi vizsgálatra, s az ilyen fenyegetésüket töltőknek lehetőségük van 1 órát szabad levegőn tartózkodni elkülönítve.

Kapcsolat a külvilággal, védővel

1. Látogatás

Látogatásra havi két alkalommal 1 óra (a prevenciós részlegben tartózkodók számára 2 óra) időtartamban van lehetőség, asztal mellett, a kiétkezést is biztosító társaság által üzemeltetett büfé

igénybevételének lehetősége mellett. A parancsnok tájékoztatása szerint tervezik családi beszélő helyiség létrehozását.

Ezzel kapcsolatban egyes fogva tartottak panaszolták, hogy a büfében a látogatás alkalmával vásárolt élelmiszert nem vihetik fel a zárkájukba. A jogszabályok szerint ugyan nem kötelezettség, csak lehetőség ennek engedélyezése, azonban az e lehetőség elvonása tekintetében a megfigyelők nem kaptak meggyőző indokolást.

Ez utóbbi tárgyban a következőt jelezte a Bizottságnak: A beszélők alkalmával el nem fogyasztott ételek zárkába történő felszállítására jelenleg nincs lehetőség, a jövőben sem kívánjuk engedélyezni, mivel a zárkák túlszűfolttsága, kevés szekrény, tárolóhely hiánya miatt a nem romlandó ételek tárolása továbbra sem biztosítható

2. Csomag fogadása

A parancsnok tájékoztatása szerint havi két alkalommal van lehetőség ún. „általános” tartalmú csomag fogadására, a jogszabály szerint engedélyezett 5 kg maximális súllyal, míg tisztasági csomagot igény szerint kaphatnak a fogvatartottak.

Egy fogvatartott viszont úgy tájékoztatta a megfigyelőket, hogy tisztasági típusúból is csak két csomag engedélyezett havonta.

3. Telefon

A BVFon rendszer bevezetésével, illetve a készülékek számának növelésével ebben az intézetben is könnyebbé vált a fogvatartottak számára a telefon igénybevétele. A rendszer elméletileg 2 óránként engedélyez telefonálást, 5-5 perces időtartamban.

Egy fogvatartott elmondása szerint azonban a gyakorlatban – a házirend alapján - csak naponta három alkalommal vehető igénybe a telefon.

Többen jelezték továbbá, hogy a telefonálás díjszabása túlságosan magas, ugyanis csúcsidőszakban a mobil készülék hívása 110,- Ft-ba kerül percenként, és mivel a csúcsidőszak 18 óráig tart, viszont 18 óra után a házirend szerint nem lehet telefonálni, a gyakorlatban ez a díjszabás állandó.

A bernátkúti alegység I. épületének prevenciókörletén tartózkodó fogvatartottak elmondták, hogy a körletüket több rács is elválasztja a telefonkészülék helyiségétől, ezért odajutni csak a szinten szolgálatot teljesítő felügyelő közreműködésével lehet, aki viszont nem folyamatosan tartózkodik a szinten, így a telefon használata nagy nehézségbe ütközik az ő esetükben.

(A parancsnok-helyettes megjegyezte, hogy ez a probléma újabb készülék behelyezésével áthidalható.)

A telefonálással kapcsolatos problémák tekintetében a parancsnok írásban úgy tájékoztatta a Bizottságot, hogy a fogvatartottak telefonálási lehetőségének további javítása érdekében azon körleten, ahol a telefonkészülék használata nehézségbe ütközik, további újabb készülékek beüzemelését tervezik.

A telefonálás 18 óra utáni biztosítása, a zárás végrehajtását követően, a zárkák zárvatartása miatt nem lehetséges, így kénytelenek továbbra is a 18 óra előtti díjszabásnak megfelelő költségen telefonálni.

A BVOP közölte, hogy a telefonálás a nagy fogva tartotti létszámra tekintettel másként nem megoldható a párhalmi intézetben.

4. Levelezés

Több helyütt elhangzott, hogy mind a kiküldött, mind a bejövő levelek megérkezése, kézbesítése sokszor hosszú időt vesz igénybe. Az időtartam a jogszabályban előírt 2 nappal szemben olykor egy hetet is jelenthet, de extrém példaként ennél hosszabb időről (2 hét) is hallottunk.

Egy helyütt azt is közölte egy fogvatartott (a mélyküti alegységben), hogy a parancsnoki ládából nem továbbítják a parancsnokhoz címzett kérelmi lapokat.

A parancsnok írásos válaszában közölte, hogy fokozott figyelmet fordít a személyzet a levelek határidőben történő kézbesítésére.

5. Védővel való kapcsolattartás

A telefonos kapcsolattartás ugyanúgy a BVFon-rendszeren keresztül történik, úgy, hogy az ellenőrzés lehetőségét a rendszer automatikusan letiltja.

Ügyvédi beszélő helyiség rendelkezésre áll, illetve szükség esetén biztosítanak olyan helyiséget, ahol a fogvatartott és védője az ellenőrzés lehetősége nélkül tud beszélni, az ezen beszélők gyakorisága és időtartama nem korlátozott.

6. Egyéb

Volt olyan fogvatartott, aki kifogásolta, hogy a feltételes szabadságra bocsátása nem volt megfelelően előkészítve, minden előzetes értesítés, vagy a nevelővel történt konzultáció nélkül került sor a büntetés-végrehajtási bíró előtt történő meghallgatására, gyakorlatilag a felügyeletől értesült, hogy meghallgatásra viszik.

Művelődés, szórakozás, oktatás, vallásgyakorlás, sport

A művelődési, oktatási, képzési lehetőségek meglehetősen jónak mondhatók. Folyik éppen 40 fő részvételével egy „Van kiút” elnevezésű, EU-támogatással létrejött projekt, éppen lezárult egy kőműves oktatás (15 fővel indult, 13-an végeztek is). Emellett szerveznek szakköröket, Mélykúton 4 szakkör is folyik. Arra is van példa, hogy fogvatartott tart nyelvi képzést a társainak. Általános iskolai oktatás folyik ösztöndíj mellett, valamint középiskolai oktatás is igénybe vehető, ösztöndíj nélkül.

A könyvtár éppen most kapott 400.000 forint értékű könyvet használatra a megyei könyvtártól. A parancsnok tájékoztatása szerint ezt az előzetes letartóztatásban lévők is használhatják, azonban hallottunk olyan panaszt, hogy erre a gyakorlatban még sincs lehetőség.

Ami a vallásgyakorlást illeti, éppen ez év folyamán adtak át egy kápolnát, ahol közös vallásgyakorlásra van lehetőség. Az intézeti református lelkész rendszeresen bejár a fogvatartottakhoz, aki alapfeladata mellett vallásismeretet is oktat, sőt nyelvi képzést is tart. A muszlimokhoz imám jár, a katolikus fogva tartottak lelki gyakorlatot a Krisztus Szeretete Szolgálat biztosítja, ritkán Jehova tanúi is megfordulnak az intézményben.

A bernátkúti alegység mindkét épületében találhatóak asztalitenisz céljára kialakított helyiségek, amelyek bármikor igénybe vehetőek. A sándorházi és bernátkúti alegységben focipálya is rendelkezésre áll. Ezekben az objektumokban konditerem is működik, amelyeket külön kiállított kártyával lehet használni (a kártyát kérelmi lap alapján a nevelők állítják ki), és a beosztást is a nevelők végzik.

A prevenció körleten tartózkodók jelezték, hogy – a már fentebb említett – sűrű rácsozás miatt csak a szintes felügyelő segítségével tudnak bejutni, aki viszont nem mindig tud megfelelő időben a rendelkezésükre állni, így a testedzésre felhasználható idő jelentősen lerövidül.

Reszocializáció, utógondozás

A pártfogó felügyelő rendszeresen, hetente egyszer keresi fel az alegységeket, formanyomtatványon keresztül lehet hozzá fordulni. Emellett havonta egy alkalommal kerül sor előkészítő foglalkozásra a szabadulók részére.

Egyedi, fogvatartással összefüggő panaszok

1. F. I. Pszichiátriai kezelt volt, ilyen jellegű panaszai jelenleg is vannak, szeretné, ha kivizsgálnák, illetve megfelelő gyógyszerelésben részesülne. (Ld. orvosi jelentés.)

2. P. R. Panaszolta, hogy nem engedélyezik számára az egészségügyi dokumentációja megtekintését, noha az Eütv. által biztosított ezen jogot a büntetés-végrehajtási jogszabályok nem korlátozzák.

Problémaként jelölte meg továbbá, hogy a szállítások alkalmával nem vihetnek magukkal váltó felsőruházatot, ami – többek között – azt is eredményezi, hogy esetenként nem tudnak az időjárásnak megfelelően felöltözni.

Kifogásolta a beérkező pénzküldemények jóváírásának gyorsaságát, illetve azt, hogy egy hetes időszakra is zárolják („lenullázzák”) a számlát.

3. T. G. Elmondása szerint fogva tartása során agyhártya-gyulladását kapott, melynek szövődményeként epilepsziás lett. Az erre adott gyógyszertől folyamatosan rosszul van, agresszív, nem áll meg a lábán, kettős látása van. (Ld. orvosi jelentést.)

4. G. Sz. Cukorbeteg, azonban Tökölön történt kivizsgálását követően nem került vissza az inzulin-adagoló készüléke, ezért fecskendővel kellett megoldani, azonban rossz mennyiséget kapott, és rosszul lett. (Ld. orvosi jelentést.)

5. II. épület 34. sz. zárka Az itt elhelyezett fogva tartottak előadták, hogy egy társuk, akinek méhen kívüli terhessége volt, annak ellenére, hogy minden nap folyamatosan jelezték panaszait, csak négy nap után szállították el

6. S. I. (LC 7709) Fenyegetve érzi magát, azonban más bv-be nem helyezték át, sorozatos panaszaira egyetlen hivatalos szerv sem reagál, egyetlen kezdeményezése van folyamatban, „Strasbourgban a 2. szekcióban”. Büntetés félbeszakítását egyszer engedélyezték neki, másodsorra biztonsági indokok alapján már nem – ezt sérelmezi.

7. Fegyelmi zárka – fogva tartott külső munkahelyről marihuánát és telefont csempészett be, ellene előbbi miatt folyamatban van büntetőeljárás is. Zárkája igen kicsi, kb. 1.5x4 méter, vasalt szélű fapriccsel.

8. B. I. (HB 6763) - fegyelmi elkülönített (zárkaméret szintén 1.5x4 méter lehet) – elmondása szerint nem tudja, hogy miért van itt, dicséretei is vannak (objektumvezető szerint az eljárás folyamatban, zárkatársát „terrorizálja”, ugráltatja, fizikai erejével visszaél), „vagy telefon van, vagy séta”, a végében nincs deszka.

9. Egyéni elhelyezett – parancsnokhelyettesi engedély alapján. Zárkája felújított, kulturált vécé, világos, meszelt falak, bár mérete az előbbi kettővel egyezik meg. Egyetlen panaszja, hogy nem kap vegetáriánus ételmezt, úgy kell kiválogatnia.

10. Első szinten (olyan zárka, ahol senki nem járult hozzá a neve közléséhez, számát kérték, hogy ne közöljük)

- I. Panaszkodnak az őrökre, bánásmódjukra, beszédstílusukra
- II. Levelet „állítólag manipulálják” – és nem kapják meg
- III. Panaszolják a gyakori „hipizést” (zárkák biztonsági ellenőrzése) és annak stílusát, kivitelezését
- IV. Plafon kifejezetten omladozik, meszelés régóta nem volt
- V. Kőműves tanfolyam ösztöndíj-kifizetésével problémák vannak, a részvétel nem volt önkéntes, dicséretet nem kapnak a résztvevők, hiányolják
- VI. Vizesblokk penészes

11. G. L. Elmondta, hogy 1 hónapja küldtek számára 2.500,- Ft-ot telefonálásra, azonban – több kérelmi lap kiadása ellenére – még nem írták jóvá a számára, így azóta nem tud telefonálni.

12. B. T. (ER 69-81) Az elítélt elsősorban a drogprevenációs részlegre szeretne kerülni, mivel folyamatban van kábítószerrel kapcsolatos büntetőügye, és a büntetés-kiszabás, illetve az esetleges elterelés szempontjából előnyös és szükséges lenne számára.

Jelezte továbbá, hogy a zárkájukban a csapvíz ihatatlan, ballonból kapnak ivóvizet.

13. K. A. (ER 91-96) Nem jogerősen elítélt, előzetes letartóztatásban lévő fogvatartott. Eddig nem osztották be munkára, noha szobafestő képzettségét hasznosítani szeretné, akár a karbantartó részlegben, de „társadalmi munkában” is szívesen vállalná például a saját körletük kifestését.

14. K. L. A pénzküldemények beérkezését/jóváírását illetően voltak kifogásai, miszerint a pénzküldemények lassan érkeznek meg, illetve 2006. februárban 5-5 ezer forintot nem írtak jóvá.

Ő is jelezte, hogy a zárkában fertőzött az ivóvíz, illetve azt, hogy 4 napja nincsen melegvíz a fürdőhelyiségben.

15. S. I. Panaszkolta, hogy nem teregethetik ki a ruháikat a zárkában, így azok nem tudnak megszáradni.

A kapcsolattartásával is problémát jelzett: még januárban adott be kérelmet, a már engedélyezett kapcsolattartói (édesanyja és húga) telefonszámának megváltozása miatt, de még nem történt előrelépés. Elmondta azt is, hogy korábban engedélyezett kapcsolattartó hűgát címének megváltozása (és a változás előzetes bejelentésének elmaradása) miatt nem engedték be látogatásra.

16. B. M. (GB 79-99) Elítélt lett, de még nem szerelték át előzetes letartóztatásból. Szeretne a bernátkúti alegységbe kerülni, mert a sándorházi alegységben haragosai vannak, illetve korábban a mezőgazdaságban dolgozott, és Bernátkúton így szakmájának megfelelően tudna elhelyezkedni.

17. L. I. Előzetes letartóztatásban van. Elmondása szerint az előzetes letartóztatásban lévők nem használhatják a könyvtárat. Ugyancsak panaszkolta a teregetés lehetőségének megtiltását (ld. S. I.). Nála is előfordult, hogy egy hétig „zárolják” a beküldött pénzüsszeget (azaz nem írják jóvá a számláján).

Állítása szerint már 6 hónapja nincs lehetőségük fodrász igénybevételére.

18. W. A. Az elkövetett bűncselekménye miatt a munkahelyén (acélszerkezeti üzem) rendszeres zaklatásnak volt kitéve a fogva tartott-társai részéről, ezért áthelyezték a panelradiátor üzembe, azonban – mivel a két üzemben dolgozókat egyszerre vonultatják – a zaklatások tovább folytatódtak. Már felajánlották neki az ún. zárkafelelősi pozíciót (a sándorházi alegység szállítózárkáiban állandó jelleggel tartózkodó fogvatartott), de ő egyéni elhelyezésben szeretne részesülni, vagy akár biztonsági elkülönítés alá is vetné magát, körlet-takarítási munkákat is szívesen végezne.

19. B. Gy. Családja Szabolcsban lakik, ezért nehezen tudnák meglátogatni, a távolság mellett elsősorban azért, mert csak délelőtt van lehetőség látogatásra (amikorra nagy távolságból a látogatók nem tudnak megérkezni), és a kihelyezett látogatást sem engedélyezték számára. Felvetette, hogy délutáni időpont biztosítása megoldást jelenthetne.

20. S. S. és Gy. B. (20. zárka) Szeretnének munkába állni mihamarabb, de munkába állási kérelmüket mindeddig elutasították, pedig elmondásuk szerint a követelményeknek megfelelnek.

21. Sándorháza I. épület rövidszárny 2. emelet 74. zárka H. T. szeretne diétás étrendet, elmondása szerint elutasították eziránti kérelmét.

22. O. I. (II. épület 22. zárka) Kérelmi lapot adott ki a parancsnoknak több tárgyban (víz, étel minősége, tv-nézés), hogy a pénze későn érkezik meg a letéti számlájára, meg magasak a bolti árak, személyes meghallgatást szeretett volna, de nem kapott rá lehetőséget eddig.

23. H. J. Gyermekkorai betegsége miatt (izomsorvadás) folyamatosan kezelésre szorul, már három alkalommal műtötték is, büntetés-végrehajtás félbeszakítása iránti kérelmét elutasították, civil kórház vállalta is a kezelését, de állítólag ez a papír elveszett. A külső kezelését akár saját költségére is vállalná.

Emellett panaszkodott arra, hogy a sertéstelepen, ahol dolgozik, nagyon rossz az étel, valamint sokszor annyira kevés, hogy valakinek nem is jut egyáltalán.

24. Sándorháza (1. épület) 76-os zárka (nevet senki sem ad meg)

- a) fogvatartott1: diétaproblémája van, kellene neki, de nem kapja, a reggeli ehhez képest gyakorlatilag kötelező
- b) a csap itt konkrétan átfolyik a mosdótálon, vödröt raknak alá (víz itt is szemmel láthatóan sárgás és szaga is van)
- c) egészségügyi ellátás akadozik, az ápolók könnyen háriják el a panaszait érdemi kezelés nélkül
- d) konditerem azoknak, akik nem dolgoznak, „akadozik”
- e) nem adnak nekik munkát, hiába kérik és indokolatlanul visszaveszik a munkahelyről

25. 74-es zárka (nevet nem mindenki ad meg)

- a) kötelező reggelit panaszolják
- b) észrevételük szerint még konyhán is „macska mászkál”
- c) vizesblokk dohos, penészes
- d) konkrét panasz egy őrrre, beceneve „Taicsi”, durván káromkodik

26. E. Zs. fogvatartott

- a) 6 éves mozgássérült kiskorú gyermeke van, a büntetés félbeszakítását egyszer sem engedélyezték (beadott kérelmek: 4 darab, orvosi szakvéleményekkel alátámasztva) – elutasítás indoka, hogy „beszélőt ügyis kap”, „családi kapcsolatai megromlottak”,
- b) legutóbb 2006. február 16-án adott be kérelmet parancsnoki meghallgatásra, személyesen a parancsnokhoz, nem kapott,
- c) november óta nincs könyvtár – a leltározással ez már nem indokolható
- d) (a drága) kiétkezés során a boltban dolgozó fogvatartottak szakszerűtlenül szolgálnak ki, nem higiénikus, csálnak,
- e) zsidó vallású, mégsem kért kóser menüt annak bonyolultsága miatt, pusztán olyat, amely nem tartalmaz disznóhúst, ilyet sem kap,
- f) 50 éves, felsőágyas, ami ugyan neki megfelel, de létra az ágyon nincs, emellett „ortopéd beteg” és zárkaellenőrzésnél problémát okoz neki az ágyról való leugrás, továbbá olyan közel van a másik ágy, hogy gyakorlatilag franciaágyon alszik, a két fekhely közé azonban a legminimálisabb elválasztást (paraván, háló) sem rakhat, mert fegyelmet kap,
- g) sérelmezi, hogy a kérelmi lapra miért kell feltüntetnie egészségügyi problémáját is, holott azt a felügyelőkkel a legkisebb mértékben sem akarja közölni, csak az ápolóval/orvossal,
- h) szeretné, ha az Alkotmányt, Emberi Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát és hasonló dokumentumokat hozzáférhetővé tennék.

27. Sz. P. Nem kap orvosilag állítólag indokolt, megfelelő diétát, holott allergiája ezt alátámasztaná, Pécssett elmondása szerint adott esetben ellátnák.

28. Prevenációs részleg:

- a) túl sok az ide vezető rács, a nevelő sem jut el ide normálisan (állításuk szerint), a konditerem használatát ez fizikailag is korlátozza,
- b) érthetetlen számukra, hogy miért kell az egész hétvégét a szállítózárkában tölteni szállítás előtt, ahol csak vasárnap fürödhetnek
- c) rendszeres foglalkozások vannak, de pszichológus „rég” látta őket
- d) elégtelen orvosi ellátásra példákat hoznak fel (itt altatót eleve nem adnak): migrénes fejfájásra Nospa + Algopirin, heregyulladásra Nospa
- e) véleményük szerint a nevelők jutalmazási javaslata az osztályvezetőnél elakadhat, emiatt a kedvezményüket veszélyben érzik

f) itt rácson (körleten) belül nincs telefon

Orvosi jelentés

2006. március 22-én a Magyar Helsinki Bizottság Börtönmegfigyelő Programja orvos-munkatársaként részt vettem a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben tett látogatáson. Tapasztalataimról az alábbiakban számolok be.

Általánosságok

Az intézmény több telephelyen található: Pálhalma – központi parancsnokság, Mélykút – női börtön, Bernátkút és Sándorháza férfi börtönök.

A központi parancsnokságot leszámítva minden helyszínen jártam, Mélykúton a fogorvossal, Bernátkúton az éppen konzíliumba érkező pszichiáterrel találkoztam.

Általános orvosi rendelés ottjártamkor épp nem volt, így mindenütt szakápoló segített a felmerülő problémák tisztázásában, készségesen és szakszerűen.

Az orvosi rendelők elfogadható állapotban vannak, a szükséges felszereléssel rendelkeznek, gyógyszerrel viszonylag jól el vannak látva, az újonnan érkezők befogadása-, a más intézménybe szállítás-, a munkaalkalmasság elbírálása valamint a betegek ill. panaszosok ellátása jól szervezett. Bernátkúton 24 órás folyamatos egészségügyi felügyelet van, a többi helyszínen reggel 7-től este 7-ig van nővér, éjjel ügyelet hívható.

Az adminisztráció elég nagy terhet ró az egészségügyi személyzetre, ugyanis az ambuláns naplóba-, a fogvatartottak kartonjára –és a számítógépes nyilvántartásba egyaránt „be kell vinni” az adatokat. Ez ügyeleti időben problémát jelent, ha pld. a fogvatartott anyaga szállításhoz van előkészítve, mert ilyenkor a kartonja nem elérhető. Az ambuláns napló és a számítógép ilyenkor is rendelkezésre áll, én is így tudtam utánanézni néhány konkrét panasznak.

Látogatásunk előtt nem sokkal Sándorházán hasmenéssel járó járvány tört ki, melyet talán a víz okozott, az ÁNTSZ vízmintavételt rendelt el, és annak eredményéig megtiltotta a vezetékes ivóvíz fogyasztását. A betegeket (kb. 40 fő) elkülönítették, ottlétünkön panaszuk már nem volt, és a főnővér tájékoztatása szerint másnapra tervezték a karantén feloldását.

A főnővértől ígéretet kaptam, hogy a vízmintavétel eredményét levélben megküldi a Helsinki Bizottságnak.

Általános panasz volt, hogy nem jó az étel, ennek ellentmondani látszott a fogvatartottak zöménél észlelhető jó fizikai kondíció.

Panaszolták azt is, hogy egyik-másik ápolónő nem ad fájdalomcsillapító gyógyszert, ill. nem bánik velük emberségesen, azonban ezek a panaszok az egyes konkrét esetek megvizsgálásakor többnyire nem bizonyultak valósak.

Részletes beszámoló

Mélykút

Egy alezredes fogadott, majd egy szakápolónő mutatta meg a rendelőt és válaszolt kérdéseimre. Elmondta, hogy az intézmény három orvosa közül a nőgyógyász szakorvos látja itt el a fogvatartottak egészségügyi gondozásával kapcsolatos teendőket. (Hetente kétszer rendel, sajnos ottjártamkor épp nem volt rendelés, így személyesen nem beszélhettem vele.)

Volt két fogorvosa is az intézménynek, egyikük nem sokkal ezelőtt meghalt, másikuk nyugdíjas, idős kollega, a három helyszínen próbál egymaga helytállni, (feleségével, aki az asszisztensi teendőket látja el mellette ill. még egy fogászati asszisztens van). (Épp befejezték a rendelést Mélykúton, amikor odaértem, pár szót tudtunk váltani. – A fogorvosi ellátásra nem volt panasz.)

Két ápoló (egyik 12 – másik 8 órában)-, két nevelőnő, két szociális ügyintéző, hetente egyszer egy pártfogó látja el a nőket (ottjártamkor 286 fő) egészségügyi ellátását.

Havonta egyszer pszichológus is jár az intézményben.

T. K. 37 éves fogvatartott kérte, először ő mondhassa el a testvére helyett annak panaszát, mivel testvére (T. G. 29 éves) „nem teljesen beszámítható”, és nem fogja tudni értelmesen elmondani a panaszát.

G-nak pár éve „agyhártyagyulladás” volt, Dunaújvárosban ill. az IMEI-ben kezelték, és folyamatosan kellett gyógyszereket szednie. Pár hete sorozatos epileptikus rohamok jöttek rá, főleg éjjelente, emiatt kb. két hete megváltoztatták a gyógyszereit, de az új gyógyszerektől rosszul van, olyan, „mintha le lenne szedálva”, gyenge, támolyogva jár, nem lát. Ugyanakkor mégis nagyon feszült, ideges, ok nélkül ordít, agresszív, „azt lesi, kibe köthet bele”.

T. G. 29 éves: nem bírja az új gyógyszereket, inkább legyen roham, azt ő nem érzi, (szobatársai hívták éjjelente a nővért, ő nem is tudott róla), a gyógyszerektől kettős látása van, szédül, gyenge, nagyon rosszul érzi magát.

A kp. fejlett, táplált, kissé feszülten, nyugtalanul viselkedő fogvatartott fizikális statusában a kissé vérbő garatot, kissé duzzadt tonsillákat leszámítva nem észleltem kóros eltérést, vérnyomása 107/68 Hgmm, pulzusa 98/min volt.

Átnéztem a dokumentációját, melyből kiderült, hogy a sorozatos epileptikus rohamok miatt pszichiáter szakorvos vizsgálta (március 8-án), „Postencephalitis epilepsia” dg-t állapított meg, és a gyógyszerek fokozatos megváltoztatását írta elő, jelezve, hogy az átállás alatt a fenti panaszok (szédülés, gyengeség stb.) jelentkezhetnek. Emiatt a fogvatartottat a betegszobán helyezték el, ahonnan azonban „visszakérte magát” a zárkába, mert „itt úgysem történik semmi”. (A testvére mindkét helyen vele lehet, és vigyáz rá, amit kifejezetten jóindulatú, emberséges megoldásnak találtam, mivel látható, hogy jó kapcsolat és testvéri összetartás van kettejük között.)

A pszichiáter kontrollra visszarendelte, következő héten ismét meg fogja nézni.

Megpróbáltam megmagyarázni nekik, hogy a rohamokat mindenképpen meg kell akadályozni, és hogy a panaszok fokozatosan enyhülni fognak, legyenek türelemmel a pszichiáter megérkezéséig. Azt hiszem, megértették.

G. Sz. 36 éves cukorbeteg, nem jól kapta az inzulint.

Beszélgetésünkkor tele volt további panaszokkal is, pld. hogy nem kap diétát, hogy amikor kórházban volt, folyton azt mondták neki az orvosok, hogy fogyni kell, de hogyan tudjon fogyni, ha közben naponta ötször is kell enni, és közben nem is éhes, hogy dagadnak a lábai, stb.

Fizikális vizsgálata során a 150 cm magas, 96 kg súlyú fogvatartott vérnyomása 97/65 Hgmm, pulzusa 79/min volt, nyelvét kissé bevontnak találtam, bokája körül mérsékelt oedema (vizenyő) volt észlelhető. Nyugtalan és feszült volt ő is, de a beszélgetés alatt sikerült kissé megnyugtatni.

Az ápolónő valamint a rendelkezésre álló dokumentumok ill. a fogvatartott visszaemlékezése segítségével végül sikerült rekonstruálni az általa panaszoltakat.

Folyó év február 10-20-ig a Tököli Kórház Belosztályán kezelték, zárójelentése szerint „Hypertonia.IDDM.Obesitas.” dg-sal, majd kombinált gyógyszeres kezelés és este 12 NE Humulin N inzulin terápiás javaslattal emittálták. Azonban az inzulin-beadáshoz szükséges „belövő”-készüléket és az ahhoz tartozó speciális kiszerezésű inzulint nem kapta meg, ezért a BV-ben rendelkezésre álló fecskendő és más koncentrációjú inzulin adásával kellett megoldani az esti inzulin beadását. A szolgálatot teljesítő nővér azonban elszámolta magát, és rossz mennyiséget adatott be neki, amitől rosszul volt, és ezt jelezte is. Többször is vitakoztak erről, míg végül (kb. 3 nap után) a nővér belátta és be is vallotta tévedését, elnézést kért, és attól kezdve már a helyes inzulin-mennyiséget kapta a fogvatartott. Szerencsére komolyabb baj nem történt, és az izgalmakat leszámítva semmilyen következménye nem volt az esetnek.

Számomra rendkívül érdekes volt, hogy egy szakember a laikus és ráadásul fogvatartott beteg előtt beismerte, hogy hibázott, elismerte, hogy a fogvatartottnak volt igaza, és bocsánatot kért.

Az is kiderült a beszélgetés során, hogy a diéta elvben minden fogvatartottnak jár, azonban amikor az ételt kocsival a helyszínre szállítják, nincs, aki ellenőrizze, hogy minden diétásnak megérkezett-e a megfelelő diétás étel, és hogy valóban azt kapja-e. (Egy táblán ki van függesztve minden „telephelyen” a diétások névsora ill. diéta-fajtája, de az étel-osztáskor csak abból tudnak osztani, ami érkezett. A kifogásolt esetben a fogvatartott ugyanabból a gyümölcslevesből kapott, amiből a nem-cukros fogvatartottak, illetve nem minden esetben kapta meg a cukrosoknak járó kiegészítő ennivalót. – Tízórai illetve uzsonna.)

Megbeszéltük, hogy ezt jelezni fogom, illetve a Helsinki Bizottság jelentésében szerepelni fog. Egyébként próbáltam elmagyarázni, mennyire fontos valóban a testsúlycsökkenés egy olyan túlsúlyos cukorbeteg esetében, amilyen ő is, és hogy a naponta többszöri kevés étkezés segítségével igenis le lehet fogyni, ha ő maga is igyekszik, és eleget mozog is. Mindenesetre javasoltam, hogy lábdagadása miatt jelentkezzen az orvosnál, és vele is beszélje meg mindazt, amiről most hárman beszélgettünk.

S. A. G. 22 éves – „vese-gyógyszerét” nem kapja.

Több panasza is volt, először is az, hogy fogfájásra kért gyógyszert, nem kapott, öt napig szenvedett, végül „szállításban” kihúzták a fogát. – Kerestük az eset nyomát a kartonjában, nem találtuk, így derült ki, hogy mivel február 27-ére pótnyomozásra Esztergomba kellett őt szállítani, előző hét csütörtöktől az anyaga már össze volt állítva, így abba nem tudták beleírni ezeket az eseményeket. (A számítógép ilyenkor is rendelkezésre áll, de sajnos nem mindig működik.) Hogy valóban úgy történt-e az eset, ahogyan ő előadta, már nem volt kideríthető. (Állítólag azt mondta neki a nővér - a személyleírásból visszakövetkeztetve valószínűleg a főnővér-helyettes lehetett - hogy „ez nem patika”, ill. hogy „drága a gyógyszer”). A főnővér-helyettes jelenleg nem volt ott, harmadik személy pedig, aki tanúsíthatta volna a történetet, nem volt. Mindenesetre ott a fülem hallatára is többször másként mondott el dolgokat a fogvatartott, illetve amit én magam hallottam, fél perc múlva letagadta. (Pld. közölte, hogy megint fáj a foga, mire mondta neki a nővér, hogy miért nem jelentkezett a fogorvosnál, hiszen direkt szólt neki, hogy ma lesz fogászati rendelés. Azt állította, nem szólt neki. Azután egy újabb történettel állt elő, hogy amikor oltást kapott, szólt, hogy lázasnak érzi magát, mégsem mérték meg a lázát, és nem kapott gyógyszert. Azt is megmondta, melyik nővér volt akkor. Ezzel szemben a betegkarton ill. az ambuláns napló feljegyzéseiből kitűnt, hogy az egész történet nem is lehetett azon a napon, amikor ő tette, nem is az a nővér volt aznap, lázat is mért, s bár csak hőemelkedése volt, kapott 1 tabl. Kalmopyrint.) (Az oltás napja illetve a különböző szállítások miatt egészen pontosan be lehetett azonosítani, mikor történhetett az eset, és szerepelt is az ambuláns naplóban, csak másképp, mint ahogyan ő előadta.) Tehát a szavahihetősége erős kételyeket ébresztett bennem. A vese-gyógyszerről kiderült, hogy kőképződést akadályozó gyógyhatású készítményről van szó, amit egyébként a TB nem támogat, nem is recept-köteles, (Rowatinex), ennek ellenére megrendelték számára, azonban a beérkezéséig várni kell. Nem akarta elfogadni illetve méltányolni ezt a tényt, bár elmagyaráztam neki, hogy ez a szer nem gyógyszer, csak egy kiegészítő, ami segít a vesekő-képződés megakadályozásában, pár napos kihagyás a szedésében nem jelent veszélyt.

F. I. 42 éves - Szerette volna kivizsgáltatni illetve kezeltetni magát, mert vérnyomásával illetve pszichiátriai betegségeivel kapcsolatos problémái vannak, de az orvos azt mondta neki, majd ha szabadul, menjen el az IMEI-be gyógyszerbeállításra.

Fizikális stausában lényeges kóros eltérést a kissé emelkedett (157/79 Hgmm – gyógyszerbevétel előtt) vérnyomástól eltekintve nem találtam. Viselkedése, magatartása nyugodt, konvencionális volt. Dokumentációjából kiderült, hogy 2005. folyamán Tökölön is és az IMEI-ben is vizsgálták ill. kezelték, mindkét helyen ellátták megfelelő terápiás javaslattal, az előírt gyógyszereket meg is kapja. Azt panasolta, hogy sokszor nyugtalan, ideges, feszült. Erre vonatkozóan el van látva gyógyszerrel, mondtam neki, amire azzal hozakodott elő, hogy szeretne gyógyító-nevelő csoportba kerülni. Megbeszéltük, mi a teendő: nevelői véleményt kell kérni, (ezt eddig nem tette,) ha a nevelő javasolja, és az IMEI is indokoltnak tartja, (tavaly nem tartotta annak...), akkor lehet szó róla, ez nem a Helsinki Bizottság kompetenciája. Úgy tűnt, elfogadja a javaslatot, és megnyugodott.

Bernátkút

Itt kb. 600 fogvatartottat őriznek két különálló épületben. Dolgozók, iskolába járók is vannak, sportolási lehetőség is adott.

Az egészségügyi ellátás központja itt van egy belgyógyász főorvosnő vezetésével, aki szintén nem volt épp jelen, így az egészségügyi szakápolónő segített a tájékozódásban. Elmondta, hogy rajta kívül még hárman teljesítenek itt szolgálatot, ugyanis reggel 7-től este 7-ig nappali műszak, este 7-től reggel 7-ig pedig éjszakai ügyelet van szervezve. Mélykútra és Sándorházára is innen mennek ki éjjel, ha szükséges. Ő is sokallotta az adminisztrációt, de mivel a számítógépes rendszer sokszor „gyengélkedik”, kénytelenek a „hármaskönyvelést” folytatni. (Fogva tartott eü kartonja, számítógépes betegnyilvántartás, ambuláns napló.)

Itt két fogvatartott jelezte, hogy orvossal szeretne beszélni.

D. J. 34 éves Úgy tudja, régebben tudathasadása volt, szedett is gyógyszereket, kezelték pszichiátriai osztályon (1994-95-ben Nyíregyházán, ill. 2000-ben a Nyíró Gyula Kórházban, majd 2003-ban az IMEI-ben), de a mostani állapotával nem elégedett, feszült, szorong, úgy érzi, üldözik, hangokat hall, (lódobogás, kardcsörgetés), fél, hogy valakiben kárt fog tenni. Elővesz egy igazságügyi orvos szakértői véleményt is, melyet a bíróság elrendelésére készítettek róla, s melyben az áll, hogy aktuálisan nem fedezhető fel schizofréniára utaló kóros tünet (2004. május), és állapotát alkohol-dependencia következményének tartják. (Ugyanez az IMEI pszichiáterének véleménye is.)

Panaszai miatt kb. 3 hete látta itt pszichiáter, aki gyógyszereket is adott, de úgy érzi, ezek nem használnak, (háromféle gyógyszert kapott, melyek az ő betegségében indokoltak), szeretne más gyógyszert, másik pszichiátert, vagy pszichiátriai osztályos gyógykezelést.

Ahogy lassan átbeszéltük az ő kórtörténetét, átnéztük együtt a zárójelentéseit, a sok különböző – de egyébként egybehangzó – pszichiáteri véleményt, lassan kezdte belátni, hogy szakmailag megfelelően van ellátva. Ekkor azzal állt elő, hogy szeretne átkerülni Gyógyító Csoportba. Abban maradtunk, hogy amikor jön legközelebb a pszichiáter, beszéljen vele, és lehetséges, hogy javasolni fogja.

Cs. D. 57 éves Szerteágazó kórtörténetét ill. panaszait a beszélgetés során a következőképpen sikerült egyszerűsíteni:

2004-ben jobb lágyékhajlatából eltávolítottak egy megnagyobbodott nyirokcsomót, mely szövettani vizsgálattal gyulladásosnak bizonyult. Benne maradt egy félelem, hogy talán rákos volt, vagy lesz, mivel a családjában többen is különböző rosszindulatú betegségekben haltak meg fiatalon. Szeretett volna egy kivizsgálást, ami meg is történt 2005-ben Tökölön, (magas vérnyomást és érszűkületet állapítottak meg, gyógyszeresen beállították), ő azonban szeretett volna az Országos Onkológiai Intézetbe is eljutni, hogy bizonyosságot szerezzen arról, hogy nem rákos. Családja megszervezte számára, azonban a BV illetékes vezetője nem adta meg az engedélyt, hogy eljuthasson oda. Pedig előtte többször volt különböző engedélyekkel eltávozáson, és mindig mindenhol pontosan és megbízhatóan visszatért. Most nem tudja, hogyan mehetne mégis, hiszen újabb engedélyért már nem folyamodhat, mivel a család nem tud számára új időpontot kieszközölni.

Megvizsgáltam, átnéztem a papírjait, és megnyugtattam, hogy semmi jele nincs annak, hogy rákja lenne. (Kóros nyirokcsomó nem tapintható, fizikális statusa és a zárójelentésében szereplő leletei jók, legnagyobb baja a magas vérnyomás, amit a legkorszerűbb gyógyszeres kezeléssel kezelnek, a Tököli Kórház javaslata alapján. (10 féle gyógyszert kap, ennek ellenére aktuálisan is magas értéket találtam nála: 189/90 HJgmm vérnyomást és 102/min pulzust).

Végül azt ajánlottam, próbálja méltányossági alapon kérvényezni, hogy engedjék el egy pár napos kivizsgálásra az eddigi jó magaviselete alapján, és ezt mi is megpróbáljuk támogatni. Bár orvosilag teljesen feleslegesnek tartom, mivel nincs rosszindulatú betegségre utaló tünete. Megadtam neki a Helsinki Bizottság címét, s javasoltam, írjon levelet.

Sándorháza

Késő este lett, mire sikerült ideérnem, ahol egy nőgyógyász kollega szokott rendelni, de természetesen már nem volt itt.

Az egészségügyi körletben épp az esti gyógyszerosztással foglalkozó nővért találtam, s később – szerencsémre – megérkezett a főnővér is, aki sokat segített a dokumentumok átnézésében, ill. egyebekben is.

Rajtuk kívül két nővér szokott szolgálatot teljesíteni.

Megtudtam, hogy hétfőn-szerdán és pénteken 8-tól 12 –ig van az orvosi rendelés, kedden az újonnan érkezettek befogadása, csütörtökön a szállítandók vizsgálata és anyaguk összeállítása-leadása. A nővér naponta 15-16h közt várja a vérnyomásmérésre vagy esetleg kötözésre, nővér által is adható gyógyszer-kérésre stb. jelentkezőket, de előtte-utána is sok dolog van, a gyógyszerek összeállítása, kiosztása, az adminisztráció lezárása, stb.

Itt eredetileg csak a bevezetőben említett fertőzés körülményeinek akartam volna utánanézni, (l. fenn), ill. három fogvatartott (mindhárman az I.épület 74-es zárka „lakói”) panaszának utánanézni, azonban miután nem volt már személyzet, aki lehozhatta volna őket az orvosi szobába, kénytelen

voltam magam odamenni hozzájuk, aminek az lett a következménye, hogy szinte az egész zárka összes lakója panaszokkal árasztott el.

Nagyon röviden összefoglalva:

H. V.: bár ő volt az egyik előzetes jelentkező, most azt mondta, nincs panasza.

H. T. 23 éves - 16 éves korában B-hepatitise volt, Tökölön feküdt. Nem kapja a diétát. – Hepatitise gyógyult, diétára nincs szükség.

B. A. 26 éves - megállapították, hogy C-vírushordozó, mégsem kap diétát. – Erre nincs diéta. Nem számít fertőző betegnek, nem kell elkülöníteni sem. (Ezt nem ő kérdezte.)

B. Cs. 38 éves - állítólag jogerős bírósági ítéletben drogprevenciót írtak elő számára, de már kevesebb, mint 6 hónap letöltendő büntetése van hátra, és nem lesz ideje a drogprevencióra, mert az több, mint egy hónap. – Az egészségügyi dokumentációjában nem szerepel, alapjában nem is az egészségügyi személyzet kompetenciája.

M. A. 37 éves - hasonló jellegű panasz – mindkettejüknek javasoltam, hogy jelezzék a panaszukat, s ha nem érnek el eredményt, írjanak a Helsinki Bizottságnak.

F. V. B. 46 éves – Depressziós, magas a vérnyomása, de nem foglalkoznak vele. Kivizsgálást szeretne. – Kartonja szerint: az előírt gyógyszert „nem veszi fel”. Depresszióra nem panaszkodott, emiatt orvosnál nem járt.

B. Z. 43 éves - 2 éve van itt. Sokat fogyott, „minden kijön belőle”, hasmenése van, szeretné kivizsgáltatni magát. – A mindössze 150 cm magas, 55 kg-s férfi „Idült alkoholizmus” dg-t kapott 2004. december 13-i befogadásakor. Utoljára 2005. november 12-én járt orvosnál.

Összefoglalva a tapasztaltakat:

A több telephelyen működő nagy létszámú intézmény egészségügyi ellátása nem egészen kifogástalan (diéta, inzulinkezelés), de látható, hogy az egészségügyi dolgozók közössége egy jó szándékú, lelkes és tisztességes „csapat”, akik megpróbálnak a nehézségeken úrrá lenni, és becsületesen, hivatástudattal helytállni.

Sajnálom, hogy orvoskollégával nem sikerült beszélnem, bár orvosi mulasztásra utaló jelet sehol nem észleltem.

Kicsivel több idő alatt jobban át lehetett volna tekinteni azt, hogy milyen további lépésekkel lehetne a legeredményesebben javítani a helyzeten, de talán a nem túl távoli jövőben visszatérhetnénk ide egy kontroll-látogatásra.

Budapest, 2006. 03. 26.

Dr. Méhes Mária

Intézetben tapasztalt problémák rövid összefoglalása, lehetséges megoldások, jogszabály módosítás szükségessége

1. A túlsúlyosság egyes zárkában megközelíti a tolerálhatóság határát, az 1.1 m² szabad mozgástér huzamosabb emberi tartózkodásra alkalmatlan.
2. A fizikai körülmények átlag alattiak a magyar börtönviszonyokhoz mérten is, egyes zárkák és a még fel nem újított fürdők állapota elfogadhatatlan. A szállítózárkák és a megőrzéses zárkák állapota kritikus.
3. A vízvezeték rendszer rekonstrukciója halaszthatatlan feladatnak tűnik.
4. A levelek kézbesítése és a pénzkezelés sok esetben hosszas késedelmet szenved.
5. Az étel minőségével és mennyiségével kapcsolatos panaszok száma alapján igazoltnak tűnik, hogy az nem megfelelő. A gyümölcs szinte teljesen hiányzik az étrendből.
6. Amint az jellemző egyéb intézetekre is, Pálhalmán sem tudják betartani a Bv. tvr. azon rendelkezését, hogy a fogházások az intézet területén szabadon mozoghatnak.
7. Probléma, hogy a mélykúti női fogva tartottak a főépület 2. emeletén nem mehetnek ki a zárkából (csak abból a célból, hogy egy másik zárkába bemenjenek, de a körlet folyosóján nem tartózkodhatnak), noha a zárkaajtók kétségtelenül nyitva vannak.
8. Az ágyneműk rendszeres tisztítása immár megoldott, ami üdvözlendő javulás, de az állapotuk így is nagyon elhanyagolt. Ugyanez állapítható meg a munkaruhákkal kapcsolatban is, ahol még váltásra sincs lehetőség.
9. A kiétekéssel kapcsolatban komoly gondot jelent a fogyasztási cikkek magas ára, egy liter tej 30-40%-kal kerül többbe, mint egy átlagos budapesti boltban.
10. Problémát jelent, hogy egyes női fogva tartottaknak heti 6 napot kell dolgozniuk, amennyiben az igaz, az ellentétes a Munka Törvénykönyvének kogens rendelkezésével.
11. Nehezen indokolható, hogy a beszélő alkalmával el nem fogyasztott ételt a fogva tartott nem viheti fel a zárkájába, ha az étel nem romlandó. Az étkezésre szánt idő Mélykúton sem elegendő, indokolt lenne engedélyezni az étel zárkában történő elfogyasztását, amennyiben az megoldható.

A BVOP írásban közölte, hogy mivel az intézet eljárása összhangban van a jogszabályokkal, intézkedés e tárgyban nem indokolt.

12. A telefonálással kapcsolatban probléma, hogy csak csúcsidőben lehet használni a telefont, és van olyan körlet, ahol még ez is nehézségekbe ütközik (drogprevenció).

13. Az intézet alegységeinek elhelyezkedéséből adódó logisztikai problémák miatt az szállítások ideje jelentősen meghosszabbodik.

A látogatás alapján az intézetben/ a BVOP által meghozott intézkedések

1. Az 1-es objektum több zárkája a látogatás óta felújításra került, illetve folyamatban van, a bernátkúti objektum 1-es épületének teljes villamos-hálózatának felújítása - mely az ott elhelyezett fogvatartottak életkörülményeiben pozitív hatást jelentett - az elmúlt hónapokban került végrehajtásra.
2. Ebben az épületben a betegszobákhoz tartozó fogva tartotti fürdő teljes felújítása is az elmúlt hónapban történt meg.
3. A mélykúti szállítózárkában a Bizottság által tapasztalt villamos-hálózati hibák, hiányosságok, érintésvédelmi problémák, burkolások, fürdő szerelvényeinek javítása megtörtént.
4. A mélykúti objektum elzárásos zárkáinál tapasztalt WC problémák is megoldásra kerültek
5. Az ágyneműk pótlására a BVOP Beruházási és Ellátási Főosztály Ellátási és Vagyonkezelési Osztály által intézkedés történt, illetve a közeljövőben újabb ágynemű készletek beszerzése történik.
6. A mélykúti probléma (a nők nem mehetnek ki a folyosóra) egyedi intézkedés következtében megoldódott.
7. Az országos parancsnok úr kérte az intézet parancsnokát: vizsgálja meg, milyen módon lehetne a fogház fokozatú elítéltek mozgási területét, illetve az időhatárokat bővíteni.
8. A munkaruhák pótlása, ellátása kapcsán a munkáltatást biztosító cég az intézettel közösen kívánja a problémát kezelni az intézet, illetve az intézet a munkaruhák gyakoribb mosatását hajtotta végre a Bizottság látogatása óta.
9. A kiétkelési árak egyes termékek tekintetében a látogatás óta mérséklődtek a céggel folytatott tárgyalások eredményeképpen.
10. Az inzulinos beteg adagolásával kapcsolatos tévedését az ápoló elismerte, a terápia azóta korrekt.